



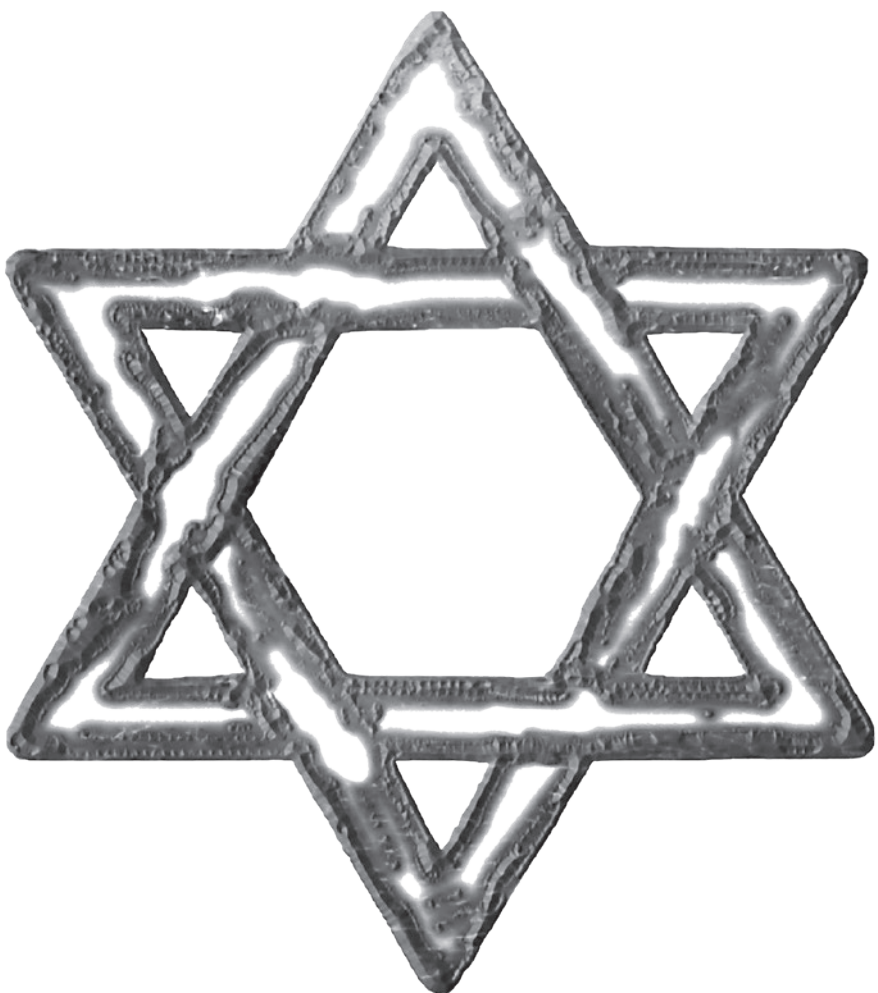
# EICHMANN

## ARCHITEKT HOLOCAUSTU

ZLOČINY,  
DOPADENÍ A PROCES,  
KTERÝ ZMĚNIL DĚJINY

ROMAN CÍLEK

**EICHMANN**  
**ARCHITEKT HOLOCAUSTU**



ROMAN CÍLEK

---

# EICHMANN

## ARCHITEKT HOLOCAUSTU

ZLOČINY,  
DOPADENÍ A PROCES,  
KTERÝ ZMĚNIL DĚJINY



NAKLADATELSTVÍ  
EPOCHA

Copyright © Roman Cílek, 2015, 2021

Photos © Archiv autora, Wikimedia Commons, 2021

Cover © Lukáš Tuma, 2021

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2015, 2021

ISBN 978-80-7557-972-0 (print)

ISBN 978-80-7557-001-7 (ePub)

ISBN 978-80-7557-999-7 (mobi)

ISBN 978-80-278-1000-0 (pdf)

# Obsah

Úvodem / Posedlá oddanost bezvýhradné autoritě .....	9
Vzestup muže, který si předtím nevěděl rady se životem .....	11
Ve vrcholu pyramidy zla.....	31
„Prodám vám milion Židů...“ .....	78
Ve stínu blížící se katastrofy.....	109
Útěk před vlastním stínem.....	138
Kde je Eichmann? .....	163
Únos .....	192
„A tak jsi, vzácný nepříteli, dorazil k nám...“ .....	214
Žaloba za smrt šesti milionů lidí.....	236
Ani zrnko popela.....	302
Epilog .....	307
Prameny a literatura .....	313



Nikdy nezapomenu tu noc, první noc ve vyhlazovacím koncentračním táboře, která změnila můj život v dlouhou noc, sedmkrát proklínanou, sedmkrát zamlčenou. Nikdy nezapomenu kouř. Nikdy nezapomenu malé tváře dětí, jejichž těla se změnila pod mlčenlivým nebem v cáry kouře. Nikdy nezapomenu na oheň, který mě navždy zbavil víry. Nikdy nezapomenu noční ticho, které mě navěky zbavilo vůle žít. Nikdy nezapomenu okamžiky, které mi zavraždily Boha i duši a spálily mé sny v prach. Nikdy na toto vše nezapomenu, i kdybych žil tak dlouho jako sám Pán. Nikdy, opravdu nikdy.

*Elie Wiesel*

Viděl jsem na vlastní oči nevysvětlitelnou děsivost mašinerie smrti. Jedno kolečko zapadalo do druhého a všechna se otáčela jako v mechanismu nějakých hodinek. Viděl jsem ty, co roztáčeli toto soukolí a udržovali je v chodu. Viděl jsem je, jak znovu a znovu natahují strojek, a sledoval jsem druhou ručičku, jak rychle udávala vteřiny a hnala životy k smrti. Největší a nejvelkolepější tanec smrti všech dob – to jsem viděl.

*Adolf Eichmann*

Pan Kohn pohlédl vzhůru a zvolal: „Bože můj dobrý, tisíce roků jsme tvůj vyvolený národ, nemohl by sis, prosím, konečně vyvolit už nějaký jiný?“

*Starý židovský vtíp*



## Úvodem / Posedlá oddanost bezvýhradné autoritě

Pečlivý až pedantický, hluboce věřící, lidmi ve svém okolí ceněný, ale trochu nudný účetní Adolf Karl Eichmann, zaměstnanec elektrotechnického závodu v porýnském Solingenu, měště proslaveném výrobou a zpracováváním oceli, byl kromě jiných předností i nadmíru plodným mužem. V rodině přišlo na svět celkem osm dětí: sedm chlapců a jedna dívka. Nejstaršímu z potomků mužského pohlaví, narozenému ve znamení Ryb dne 19. března 1906, bylo jako projev naděje v synův životní úspěch přiděleno otcovo křestní jméno, tedy Adolf. Upřesněně: Adolf Otto.

„Otce jsem uznával v nejvyšší možné míře. Byl pro mne bezvýhradnou autoritou,“ svěří se Adolf Otto Eichmann po mnoha desetiletích.

Víra v bezvýhradnou autoritu...

Nelze ji nevnímat jako ústřední hnací sílu v zavrženíhodném životě tohoto muže. Vždy a všude se tím bude přiznaně řídit. Od počátku až do konce, doslovného konce. V době, kdy třetí říše vítězila na všech frontách a chystalo se konečné řešení židovské otázky, což nebylo nic jiného než plán na zavraždění více než deseti milionů lidských bytostí. A stejně tak na sklonku nacistické

éry, kdy v Sověty obklíčené Budapešti usiloval o likvidaci desetitisíců zdejších Židů a Raoulu Wallenbergovi, švédskému diplomatovi, který se snažil o jejich záchranu, vmetl do tváře svou vražednou mantru: „Vůdce mě pověřil tímto očištným posláním a já je hodlám za všech okolností splnit.“ Ještě zásadněji se vyjádřil pár týdnů před koncem války: „Plnil jsem dějinný úkol. Pocit, že mám na svědomí pět milionů Židů mě naplňuje tak neobyčejným uspokojením, že půjdu do pekla spokojen.“

Pak ovšem nadešly jiné časy.

Takže o šestnáct let později, kdy se před izraelským soudem už zcela aktuálně řešila otázka Eichmannovy osobní „cesty do pekla“, prohlásil: „Budete se možná smát, ale věřím v Boha, v Otce a Ducha svatého. Nebylo mojí touhou zabíjet lidi. Kdybych ale měl splnit rozkaz velitele koncentračního tábora k zabití jakéhokoli množství Židů plynem či zastřelením, nezaváhal bych nad splněním tohoto rozkazu ani na minutu.“

Takhle – od rozkazu k rozkazu – se ubíral život Adolfa Eichmanna.

Lemovaný utrpením a smrtí nesčetného množství nevinných lidí.

# Vzestup muže, který si předtím nevěděl rady se životem

## Vytěsněné vzpomínky

„Byli jsme velká rodina, ale z dětství si nic skutečně závažného nepamatuji, žili jsme velmi obyčejně, dokonce snad až příliš,“ svěří se Adolf nedlouho před svou smrtí. Mnozí se tomu podívovali a našli se i takoví, kteří se pustili do náročného pátrání v místech jeho dětství i dospívání. Doufali, že objeví bůhvíjaká tajemství, která třeba ve freudovském stylu osvětlí Eichmannovu vražednou zarputilost. Nenašli v podstatě nic. A tak se nabízí vysvětlení, že Adolf Eichmann vnímal sám sebe převážně jen ze zorného úhlu svého dospělé velkého historického úkolu, a to, co se dělo předtím a mělo, jak sám řekl, snad až příliš obyčejnou podobu, ze vzpomínek prostě vytěsnil.

Zůstávají jen zprostředkované útržky.

Krátce před vypuknutím první světové války se rodina s osmi dětmi přestěhovala ze Solingenu do rakouského Lince, získala byt v centru města (Bischofstrasse 3) a Adolf Karl Eichmann se po čase domohl společensky významnějšího postavení ve vedení

městských služeb. Málo platné to bylo jeho manželce Marii, která zemřela v roce 1916 v pouhých dvaatřiceti letech. Možná to aspoň nepřímo souviselo s tím, že v předcházejícím období skoro bez přestání přiváděla na svět další a další děti. Otec Eichmann, který bude žít až do února 1960 a jen těsně se tedy mine s květnovým dopadením svého syna, jenž se tím v negativním slova smyslu stane celosvětovou celebritou, se tehdy, v roce 1916, musel zařídit ryze prakticky. Na půdě evangelické církve, kde byl presbyterem, se seznámil se svou druhou manželkou Marií Zawrzelovou, která pocházela ze zámožné rodiny a měla mezi svými vzdálenějšími příbuznými dokonce i Židy. Adolf Eichmann všechno toto dění shrne ve vzpomínkách do jediné smířlivé věty: „Moje nevlastní matka k nám vcelku dobře zapadla, zúčastňoval jsem se bez větších námitek třeba i jejího denního předčítání z bible.“

Studentská Eichmannova léta provází jedna jediná zajímavost.

Poté, co bez poklesků i potlesku zvládl lineckou základní školu, stal se jako zcela nenápadný mladý muž posluchačem Státní vyšší reálné školy císaře Františka Josefa, tedy ústavu, v jehož lavicích v letech 1900 až 1904 sedával jiný nenápadný mladý muž, s nímž měl dokonce shodné křestní jméno: ten mladík se jmenoval Adolf Hitler. V budoucnu se tím bude Eichmann občas i chlubit, ale do té doby ještě zdejším korytem Dunaje proteče hodně vody. Jeho studentská přátelství začala však být – vzhledem k budoucnosti – přece jen trochu pozoruhodná. Kamarádil se například s Mischou Sebbou, synem lineckého židovského lékárníka. A do party je doplňoval Friedrich von Schmidt, syn hraběnky a rakousko-uherského polního maršála.

Eichmannovy školní výsledky nebyly vynikající.

Ba ani přijatelné.

Rozhodně tedy neodpovídaly představám jeho otce, který chtěl, aby se jeho nejstarší syn stal ve všech směrech vzorným mužem, občanem a vlastencem, tedy se vším všudy příkladem pro ostatní. Proto se musel Adolf učit hrát na housle, proto musel navštěvovat šermířský klub a zúčastňovat se schůzek Křesťanského sdružení mládeže. Ne vše se však dařilo tak, jak si



*Mladý muž s nesmělým pohledem, který prý tehdy ještě netušil, čím se hodlá v životě zabývat. Dopadlo to tak, že se stal jedním z nejhorších zločinců lidské historie. Kopie tohoto portrétu, která se po válce dostala do rukou „lovce nacistů“ Simona Wiesenthala, posloužila při jeho hledání a posléze i dopadení.*

to táta Eichmann, který v té době už začal soukromě podnikat, zidealizovaně vysnil. A dokázal také rázně zasáhnout. Například v roce 1921, kdy po shlédnutí nepěkných známek na Adolfově vysvědčení uhodil do stolu a rozhodl, že syn se bude živit rukama, když na studium nemá hlavu, vůli a výdrž. A okamžitě vše také zařídil: odhlásil svého prvorozeného syna ze školy a zařídil mu učební poměr ve Vyšším spolkovém učilišti elektrotechnickém, strojním a stavebním.

Ani tady však mladý Eichmann neuspěl.

„Nebýval jsem pilným žákem,“ přiznává i po mnoha desetiletích.

Učiliště opustil již po dvou letech, a tedy bez jakéhokoli kvalifikačního vysvědčení.

Vystřídal poté řadu zaměstnání, v těžební společnosti pracoval nějaký čas dokonce i pod zemí, pak s nevalnými výsledky prodával rádia. „V podstatě jsem si tehdy nevěděl rady se životem,“ zaznamenal o mnoho let později ve své argentinské zpovědi. Znovu tehdy musela zasáhnout rodina, v tomto případě jeho nevlastní matka Marie. Využila svých četných vídeňských konexí a nasměrovala vyženěnému synovi další životní kroky. Devatenáctiletý Adolf Eichmann byl po přímlově paní Eichmannové přímo v ředitelských kruzích přijat do funkce lineckého obchodního zástupce věhlasné firmy Vacuum Oil Company. A zůstane dějinnou ironií, že toto místo, které bylo pro něho nesporným společenským posunem vpřed, získal po doporučení židovského ředitele; rovněž personalista, který ho ve Vídni jménem firmy přijímal a zaškoloval, byl stejného původu.

Stal se tedy, lidově řečeno, cestákem v olejích a pohonných hmotách.

A i když by se dle předchozího dění dalo soudit, že to opět skončí průšvihem, vše dopadlo jinak. Eichmannovi se v tomto

pracovním postavení začalo dařit a uplatnil tu své dosud netušené organizační schopnosti. Objížděl na motocyklu hornorakouská městečka a vesničky, prodával firemní produkty, pak i vybíral místa pro zřízení nových čerpacích stanic, a ještě o něco později povýšil na zástupce Vacuum Oil Company pro celý salzburský kraj. Vydělával na rozdíl od časů minulých slušné peníze a vcelku úspěšně si vedl i v osobním životě. Zúčastňoval se společenských akcí, navštěvoval kavárny a pivnice, kde se v té době také hodně politizovalo, někde levicově, jinde pravicově, tu nacionalisticky, tu liberálně, a našel si i čas na jezdecký klub, kde si – jak bude hrdě vzpomínat – „předplatil svého oblíbeného koně“. A také se ve třicátém roce zasnoubil s dívkou ze spořádané středostavovské rodiny, s níž se však brzy poté rozejde, protože shodou náhod potká... Ale ne, o tom bude řeč až později.

Vše, zdálo se, směřovalo k zařazení do běžného životního proudu.

Zlomem se stal rok 1933.

V Německu se koncem ledna stal říšským kancléřem vůdce strany nacionálních socialistů (NSDAP) Adolf Hitler, tedy *de facto* Eichmannův skorospolužák z linecké reálky. A v květnu téhož roku si Eichmanna předvolal ředitel salzburské firemní pobočky Blum a oznámil mu, že nedobrá hospodářská situace ho nutí ke snížení počtu zaměstnanců, což chce řešit odchodem především neženatých mužů. Nabídl dohodu a velmi slušné pětiměsíční odstupné. Po letech vysloví Adolf Eichmann ničím konkrétním nepotvrzenou domněnku, že „vzhledem k židovskému původu pana Bluma i dalších vysokých činitelů firmy mohlo jít o politicky motivovaný akt msty, neboť v té době jsem byl již nikoli zcela neznámým členem nejen rakouské odnože NSDAP, která se všemožně vymezovala proti nadměrnému

židovskému vlivu ve společnosti, ale byl jsem také příslušníkem oddílů SS“.

Takže msta...?

Židovské spiknutí...?

Pravděpodobně si to jen dodatečně a vlastně i alibisticky namlouval, ale brzy přijde čas, kdy se bude moci za tuto údajnou křivdu mnohonásobně pomstít.

## **Přátelství, nad nímž se vznášel stín šibenice**

Jako kdyby do příběhu náhle vstoupil někdo úplně jiný.

K přeměně obyčejného lineckého Eichmanna, zaměstnance nadnárodní firmy, v „nikoli zcela neznámého člena NSDAP a SS“ došlo již ve dvaatřicátém roce. Nepřímou roli v tom nevědomky sehrál Eichmannův otec, který se sice také stal řadovým členem nacistické strany, ale jako malý podnikatel se ve vlastním zájmu snažil vyjít se všemi. Mezi jeho obchodní a kavářenské přátele patřil ostřílený nacionalistický harcovník Andreas Bolek, který se v roce 1929 stal lineckým gauleiterem, tedy župním vedoucím NSDAP. A patřil mezi ně také zdejší významný právník Hugo Kaltenbrunner, jehož syn Ernst, o tři roky starší než Eichmann, se už od studentských let vyznačoval vyhraněným radikalismem. A byli to právě ti dva, Bolek a Kaltenbrunner, kteří přivedli Adolfa Eichmanna na „tu správnou cestu pro chlapa tvého ražení“.

Dokonce je známo i datum, kdy k tomu došlo: 1. duben 1932.

„Župní vedoucí Bolek,“ vzpomíná Eichmann, „mě osobně pozval na schůzi NSDAP, která se v souvislosti s blížícími se místními volbami konala v linecké pivnici Märzenkeller. Přijal jsem toto pozvání, ale ještě jsem nebyl o ničem zcela rozhodnut.



Ale hned poté, co Bolek dokončil svůj velmi přesvědčivý projev, přistoupil ke mně v uniformě SS oblečený Ernst Kaltenbrunner, přátelsky mi tykal a otevřeně dal najevo, že mají zájem o to, abych rozšířil jejich řady. Dokonce jsem si zapamatoval onu zvací větu: „Du... Du gehörst zu uns!“

Tedy: „Ty... ty k nám patříš!“

Nezůstalo jen u slov: nabídl mu k podpisu stranickou přihlášku.

Oslovený mladý muž ji rovnou v pivnici podepsal.

Bylo rozhodnuto.

Šestadvacetiletý Adolf Eichmann se v dubnu 1932 stal členem nacistické strany s evidenčním číslem 899895. Za řádného příslušníka SS byl přijat ještě v tomtéž roce, kdy složil přísahu, obdržel průkaz s pořadovým číslem 45326 a byl zařazen do honorakouské SS Standarte 37, jejímž lineckým velitelem byl Ernst Kaltenbrunner. Eichmann a Kaltenbrunner se tedy stali spolubojovníky, partnery a snad i přáteli. Oba budou v následujících letech uvnitř SS a posléze i ve vedení bezohledných represivních složek režimu rychle stoupat po mocenském žebříku a vzájemně si pomáhat.

Jistě si to tehdy neuvědomovali, ale bylo to spojení ve zločinu, mnohonásobném zločinu, nad nímž se tudíž již od počátku vznášel stín šibenice. Ani jeden z nich pak oprátce neunikne, byť k tomu dojde v různém čase a na místech značně od sebe vzdálených.

## **Esesman na plný úvazek a statkářská dcerka od Budějovic**

Třiatřicátý rok byl i pro rakouské nacisty divokým obdobím.

Povzbuzeni Hitlerovým nástupem k moci v Německu se i oni rozhodli pro masivní ofenzivu. V dubnu se v Innsbrucku konaly obecní volby a NSDAP tu získala 41,2 procenta hlasů. Nemínili se s tím spokojit. Následující propagační kampaň probíhala pod jasným heslem: „Po Innsbrucku přijde na řadu Vídeň, Linec a celé Rakousko!“ Kancléř Engelbert Dollfuss, představitel pravicové koaliční vlády, se rozhodl, že jim tento záměr překazí. Odložil volby, nechal uzavřít centrály nacistů, tedy takzvané hnědé domy, vyhlásil zákaz jejich periodik a nechal zřídit polovojenské jednotky na ochranu demokracie v Rakousku. Vyvolalo to samozřejmě četné nepokoje, hospodské bitky, výbuchy nástražných náloží a četná bouřlivá veřejná shromáždění. „Dollfuss je mrtvým mužem!“ psalo se v záhlaví ilegálně šířených letáků. Pravdou se toto tvrzení stane až o rok později, v závěru července 1934, kdy v rámci pokusu o puč pronikne osmičlenná bojůvka nacistů do budovy říšského kancléřství a Otto Planetta, původem z Vyškova na Moravě, prchajícího Dollfusse zastřelí několika ranami do zad.

V té době Adolf Eichmann nepobýval v Rakousku.

Již v srpnu 1933, kdy úřední tlak proti nacistům i v Linci zesílil, se rozhodl, že se, řečeno jeho slovy, „navrátí do země, kde byl zplozen, ale kde především bude moci být více užitečný“. Kaltenbrunner mu zprostředkoval potřebná spojení a Eichmann tedy „sbalil do kufru svou hnědou uniformu, jezdecký oblek a holínky“ – a vyrazil do bavorského Pasova. Už si zde ani nemínil hledat civilní zaměstnání, byl zřejmě rozhodnut stát se esesmanem na plný úvazek, což předpokládalo, že se podrobí povinnému brannému výcviku. Absolvoval tuto několikatýdenní přeměnu na vojáka ve výcvikovém prostoru SS v Klosterlechfeldu, řízeném bavorskou politickou policií, jejímž šéfem byl říšský

vůdce SS Heinrich Himmler. Pravděpodobně si zde nevedl nejhůř, protože již v září ho nasadili k operační jednotce SS, která se v pohraničních oblastech starala o nacisticky orientované uprchlíky z Rakouska. Na sklonku roku byl povýšen na SS-Unterscharführera, což se ve srovnání s vojenskou hodnostní stupnicí rovnalo četařské kategorii.



*Adolf Eichmann  
v esesmanské uniformě.*

Zatím tedy nic moc, ale mohl to vnímat jako startovní etapu.

První polovina roku 1934 uběhla ve znamení dalšího výcviku, nyní už také ideového, a to v rámci Rakouské legie, což byl specializovaný útvar prvního pluku SS Deutschland, který sídlil v Dachau a byl cíleně chystán k nasazení v Rakousku. V té době však již Adolf Eichmann čím dál nutkavěji pociťoval, že by měl na víc, než mu nabízela služba u čistě bojových jednotek, byť jinak v rámci SS, jak se vyjádřil, velmi oceňoval „význam mužné soudržnosti, elitní semknutosti proti nepřátelům a výjimečného odhodlání“. Když se však dozvěděl, že vzniká jakási bezpečnostní služba SS (Sicherheitsdienst – SD), okamžitě se rozjel do Mnichova a služební cestou požádal o přijetí. Kladné vyjádření obdržel 29. září 1934. Opět si tedy sbalil nepočtená zavazadla a vydal se do Berlína, kde se

v Hohenzollernském paláci na Wilhelmstrasse číslo 102 poprvé v životě setkal s mužem svého osudu Reinhardem Heydrichem, kterého vůdce SS Himmler pověřil, aby zřídil a vedl tuto zatím nepočtenou bezpečnostní službu.

Až zpětně Eichmann v plné míře pochopí, jak významné to bylo setkání.

„Služební rozhovory s Heydrichem, který měl vždy a při všech příležitostech sklon k nadřazenému přístupu, nemívaly přátelskou podobu,“ napíše o tom po letech. „Přijímací pohovor byl v tom směru ještě horší. Heydrich se mě vyptával na mou minulost, zkoušel mne z různých znalostí, ale ani náznakem nedával najevo, co si o mých vyjádřeních myslí. Odcházel jsem od něho s pocitem, že mě zřejmě nepřijme, a až dodatečně jsem se dozvěděl, že dal souhlas k mému zaměstnaneckému převedení do Hlavního úřadu SD, což asi musel schválit i říšský vůdce SS Himmler. Ještě jsem pak prošel dalším školením a poté mě určili do oddělení V, referát I s označením Svobodné zednářství, kam spadalo také výzkumné pracoviště, muzeum a odborná knihovna.“

Zmíněné zaměstnanecké převedení znamenalo i určení tomu odpovídajícího platu.

A brzy poté také možnost pořídit si byt v Berlíně.

Rozhodl se tudíž, že si uspořádá také svůj soukromý život. Od roku 1931 byl zasnouben, a to dokonce již podruhé. Odmrstěna byla nyní předchozí favoritka z lineckých měšťanských kruhů a přednost dostalo černo vlasé plnoštíhlé děvče, které kupodivu nepocházelo z klasického německého či aspoň rakouského prostředí. Kandidátkou na společný život s Adolfem Eichmannem se stala česká Němka Vera Lieblová, narozená 3. dubna 1909 v obci Mladé u Českých Budějovic, kde její rodiče Matyáš a Marie vlastnili rozsáhlou zemědělskou usedlost. Jak se